

1. UVOD

Godina 1891. ostaće u istoriji košarke zapisana kao godina nastanka ove igre. Naime, tada je profesor fizičkog vaspitanja u Springfieldu, Sjedinjene Američke Države (SAD), James Naismith napisao prva košarkaška pravila i organizovao prvu košarkašku utakmicu. Od tada je prošlo više od 100 godina, a košarka je u međuvremenu postala jedan od najpopularnijih kolektivnih sportova na svetu, pa i kod nas.

Kanada je prva država izvan SAD u kojoj se igrala košarka, slede Francuska, Austrija, Indija i Kina. Očigledan zamah košarke u svetu pa i u Evropi, doveo je do stvaranja međunarodne košarkaške federacije – FIBA, u Ženevi 18. juna 1932. godine. Prvo prvenstvo Evrope za muškarce održano je 1935. u Švajcarskoj a za žene 1938. u Rimu. Na Olimpijskim igrama košarka je prisutna još od 1904. godine a kao zvanični olimpijski sport za košarkaše, 1936.godine na Olimpijskim igrama u Berlinu, a 1976. u Montrealu i ženska košarka postaje olimpijski sport. Prvo Svetsko prvenstvo za košarkaške održano je u Buenos Ajresu 1950.godine na kome je učestovala i Jugoslavija. Prvo Svetsko prvenstvo za košarkašice održano je 1953. godine u Santiagu de Čile.

Godine 1923. Amerikanac Wiliam Wyland upoznao je u okviru “Sokola“ učenike II muške gimnazije u Beogradu sa ovim sportom i oni su počeli da igraju košarku u dvorištu svoje škole na časovima fiskulture. Ta godina se može uzeti kao začetak košarke na našim prostorima.

Jugoslavija 1936.godine postaje članica FIBA, gde ju je zastupao Savez Sokolova Jugoslavije a da bi se pospešio razvoj sporta u Beogradu osniva se košarkaška sekcija u okviru “Fiskulturnog društva Crvena Zvezda“. Godine 1945. godine i sa “Zvezdom“ košarka se definitivno useljava na Kalemegdan. U tom periodu nastaje ekspanzija košarkaških ekipa. Prvo prvenstvo Srbije održano je u Šapcu 1945. godine. Jedan od najznačajnijih događaja u razvoju Jugoslovenske košarke je osnivanje Košarkaškog Saveza Jugoslavije (KSJ), decembra 1948. godine. Sistem takmičenja se ubrzano usavršava tako da je već 1949. godine prisutan ligaški sistem takmičenja. Prvi pravi događaj nakon kojeg je košarka jednostavno eksplodirala u Jugoslaviji je VI prvenstvo Sveta održano u Ljubljani 1970.godine, na kojem pobeđuje reprezentacija Jugoslavije. Klubovi su takođe imali zapažene rezultate na međunarodnim takmičenjima, kako tada u sklopu Jugoslavije tako i sada kao predstavnici Republike Srbije.

U dvadeset prvom veku, košarka je postala sastavni deo života velikog broja ljudi, a naročito mlađih uzrasta. Savremeni nivo košarke stalno teži maksimalnom razvijanju mogućnosti košarkaša kako u odbrani tako i u napadu, tj. individualnog kvaliteta svakog igrača posebno i tih kvaliteta u igri. Poboljšanje i podizanje tih kvaliteta na veći nivo ne postiže se individualnim treningom u košarci. Razni oblici individualnog metoda su neophodni u procesu pripreme košarkaša, a posebno je važno istaći da je neophodno povećanje tehničkog nivoa košarkaša.

Može se reći da je individualni trening sastavni deo svakog ekipnog programa i da je neophodan za usavršavanje kako igre tako i igrača. ¹

Funkcionalnost košarkaške tehnike podrazumeva da je ona primenjiva u igri, odnosno služi taktici igre. Primenjena tehnika u igri treba da bude efikasna, a takva će biti kada igrač zna da odabere i izvede određenu kretnju, kao najbolji odgovor na trenutnu situaciju u igri. To znači da efikasna primena neke tehnike zavisi od individualne taktike košarkaša. Zbog toga se tehnika u procesu treninga uvek posmatra zajedno sa individualnom taktikom! ²

¹ Karalejić M. – Jakovljević S. (1998.) *TESTIRANJE I MERENJE U KOŠARCI* Beograd (str. 5)

² Karalejić M. – Jakovljević S. (2008.) *TEORIJA I METODIKA KOŠARKE* Beograd (str. 64)

1.1 Definicija osnovnih pojmova

Pod **tehnikom** košarke se podrazumeva niz specifičnih stavova, položaja, radnji i kretanja koje su neophodne za odvijanje ove sportske igre.

Tehničko-taktički element (*sin.* motorna navika, motorička informacija). Košarka obiluje velikim brojem elemenata. “ Tehnički “ znači da se element izvodi racionalno, bez suvišnih kretanja. “ Taktički “ znači da se element primenjuje u uslovima utakmice, tj. u odnosu na situaciju u igri.

Vođenje je aktivnost košarkaša u posedu lopte koji se, dok njome manipuliše, kreće najkraćom putanjom, tj. linijom prodora i brzinom približno maksimalnoj, ka protivničkom košu. Pri vođenju se lopta nalazi ispred igrača.

Dribling predstavlja aktivnost košarkaša koji manipuliše loptom, krećući se više horizontalno po terenu (paralelno sa čeonom linijom).

Demarkiranje koristi igrač koji pokušava da se oslobodi svog direktnog protivnika “ čuvara “ u cilju prijema lopte, pri čemu koristi promenu tempa, pravca i smera kretanja (a najčešće njihovu kombinaciju).

Pod **naskokom** se podrazumeva zaustavljanje igrača u posedu lopte (najčešće u paralelnom stavu), nakon vođenja ili driblinga. Posle naskoka igrač može odmah da izvede skok šut, ili da doda loptu sa ili bez prethodne upotrebe finte.

Prodor je, u širem smislu, svako kretanje igrača u posedu lopte ka košu koji napada. Međutim, u užem smislu (za razliku od vođenja), igrač pri kretanju po liniji prodora najčešće koristi dvokorak nakon kojeg upućuje loptu ka košu.

Pivot je termin koji u košarci ima dvostruko značenje. Koristi se za označavanje igrača na poziciji centra koji se postavlja leđima košu, nešto izvan i sa strane reketa. Pivot može da predstavlja i košarkaški element, pri čemu igrač može da načini više koraka, pod uslovom da ne odvoji stajnu tj. pivot nogu od podloge.³

Sportska taktika se definiše kao smišljen, racionalan i ekonomičan način vođenja sportske borbe-takmičenja.

Taktička priprema košarkaša podrazumeva smišljen i planski organizovan vaspitno-obrazovni proces sa ciljem sticanja: znanja, umenja, navike, taktičkih informacija, razvijanja taktičkog mišljenja za efikasno vođenje sportske borbe u košarci.

³ Rubin P. (1998.) *METODIKA I TEHNIKA Nov Sad (str 10,14)*

Linija prodora je zamišljena linija koja povezuje igrača u posedu lopte i koš koji napada.

Linija pomoći je zamišljena linija koja povezuje tačke koje se nalaze na sredini čeonih linija. Ona je bitna za igrače u odbrani jer deli teren (pogotovo polje odbrane) na stranu lopte (naziva se još opterećena strana, "jaka strana") i stranu pomoći ("stranu od lopte", "neopterećena strana", "slaba strana"). Igrači na strani pomoći, u cilju pomaganja igračima na strani lopte, treba više ili manje da se približe liniji pomoći. Oni to čine u zavisnosti od toga koji od sistema odbrane igraju i gde se u odnosu na loptu nalazi igrač, za kojeg su zaduženi.

Udvajanje je sinhronizovana aktivnosti dva igrača u fazi odbrane. Jedna od faza zonskog presinga i sastavni deo "presinga" sa udvajanjem ("čovjek na čoveka"). Izvodi se tako što igrač koji prati igrača u posedu lopte pokušava da ga usmeri ka saigraču koji treba da ga zaustavi na određenom mestu na terenu.

Preuzimanje je aktivnost dva igrača odbrane koji se međusobno zamenjuju u čuvanju napadača za koje su do tada bili zaduženi.

Ako više od dva igrača (tri, četiri, a ponekad i cela petorka) saraduje preuzimanjem odgovornosti za protivničkog igrača za kojeg do tada nisu bili direktno zaduženi, naziva se **rotacija**.⁴

⁴ Rubin P. (2001.) TAKTIKA Novi Sad (str. 16,20,92,93)